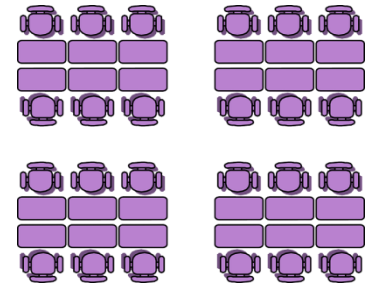
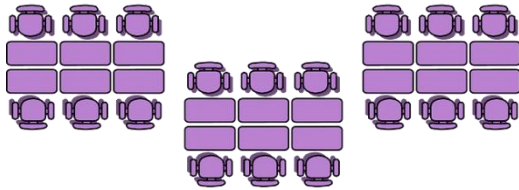

ESTRUTURACIÓN COOPERATIVA DA AULA

EXPERIENCIAS de APRENDIZAXE COOPERATIVAS no IES PINO MASO (I)

Mª José E. López Novo

CONTEXTO

CENTRO PÚBLICO DE ENSINANZA
ESO: 3 liñas+Agrupamentos+PDCs+MAR.
BACHILLERATO: 3 liñas.

F. P. Básica: 1º e 2º curso.

483 alumnos/as
47 profesores/as
1 orientadora

PROXECTO CA/AC IES PINO MANSO

Asesoran: Nieves Dapoza e Carmen Vaz (CFR Vigo) - José Ramón Lago (Univ. de VIC)
Coordina: María Mercedes Alfaro Alonso (PT do Centro)

ALUMNADO

55%

Fase Implementación

70%-80%

Xeneralización/Consolidación

ETAPAS

ESO

todos os niveis

BACHARELATO

agás 2º curso

OBXECTIVOS

Motivar ao alumnado

Facilitar a participación

Atender diferentes ritmos

Novas metodoloxías

Novas competencias

Dinamizar as aulas

PROFESORADO

40 ao 50% do Claustro

DEPARTAMENTOS

Matemáticas

Lingua Castelá

Lingua Galega

Latín

Inglés

Francés

Bioloxía e Xeoloxía

Física e Química

Xeografía e Historia

**Proyecto
CA/AC**

2010-2016

PROXECTO CA/AC IES PINO MANSO

Coordina: María Mercedes Alfaro Alonso (PT do Centro)

CURSO	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
ALUMNADO MATRICULADO	447	437	483	512	485
GRUPOS QUE PARTICIPAN	9 (ESO) 2 (BAC)	11 (ESO) 4 (BAC)	13 (ESO) 3 (BAC)	10 (ESO) 4 (BAC)	11 (ESO) 3 (BAC)
PROFESORADO DO CENTRO	51	51	48	47	47
PROFESORADO QUE PARTICIPA	21	28	20	18	19

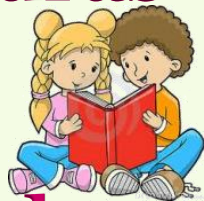
Contidos da sesión - taller

■ AC e cambios no IES Pino Manso

■ Dinámicas de cohesión - Ámbito A

■ Estructuras simples/complexas - Ámbito B

■ Plans de equipo - Ámbito C

■ A avaliación das AC. Os ABP Cooperativos.

“APRENDIZAXE COOPERATIVA”

Aprendizaxe Cooperativa:

- ❑ “Uso didáctico de grupos reducidos nos que os alumnos traballan xuntos para maximizar o seu propio aprendizaxe e o dos demais”.

Johnson, Johnson e Holubec (1999): *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Buenos Aires: Paidós.

- ❑ “A cooperación entre iguais é unha estratexia didáctica de primeira orde. A cooperación inclúe o diálogo, o debate, a discrepancia, o respecto ás diferenzas, saber escoitar, enriquecerse coas achegas alleas e ter a xenerosidade suficiente para ofertar o mellor dun mesmo”.

Pérez Gómez, A.I. (2007): *Las Competencias Básicas: su naturaleza e implicaciones pedagógicas* (Cuaderno de Educación nº1)

Aprender xuntos alumnos diferentes (os equipos como comunidades de aprendizaxe):

Pere Pujolàs : *Aprender juntos alumnos diferentes*. Octaedro. Barcelona, 2004.

- ❑ “COLABORAR (traballar xuntos)” non é o mesmo que “COOPERAR (compromiso mutuo)”.
- ❑ Obxectivo común que os une: aprender os contidos escolares.
- ❑ O obxectivo é máis fácil de alcanzar se se axudan uns a outros.
- ❑ Os alumnos/as transfórmanse en protagonista do proceso de ensino- aprendizaxe.

“APRENDIZAXE COOPERATIVA”

- ☐ Metodoloxía de ensinanza - aprendizaxe diferente da tradicional.
- ☐ Contido do currículo que os alumnos/as deben aprender e debemos ensinar.
- ☐ Precisa dun método planificado e estruturado de ensinanza.
- ☐ Viable en todas as áreas do currículo, e en todas as etapas educativas.
- ☐ Implica unha aprendizaxe e un proceso de cambio nas dinámicas de traballo.
- ☐ Da un papel moi activo aos alumnos/as (protagonistas das súas aprendizaxes).
- ☐ Supón un cambio dos roles desempeñados polos profesores/as.
- ☐ Enriquece o currículo a nivel de competencias e habilidades sociais e de traballo en grupo.
- ☐ Non implica unha “rebaixa” nos contidos académicos.

“O Proxecto CA/AC”

❑ *Identificar e responder á diversidade das necesidades de todos/as os estudantes.*

❑ *Facilitar e garantir a participación de todos/as:*

- ✚ nas aprendizaxes

- ✚ na vida e cultura do centro

- ✚ no proxecto educativo da comunidade escolar.

❑ *Supón cambios e modificacións en contidos, estruturas e estratexias, cun enfoque común que inclúa a todos os nenos/as.*

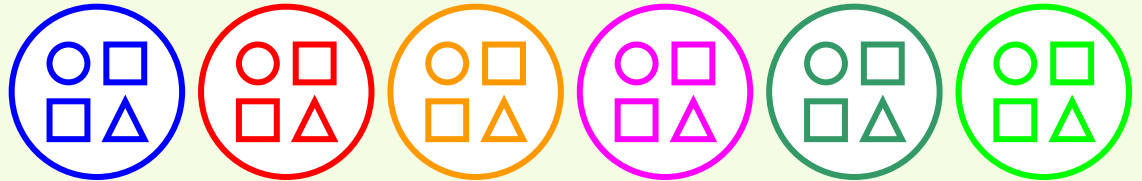
“Principios básicos da AC”

- ❑ **Agrupamentos heteroxéneos.**
- ❑ **Combinación do traballo en gran grupo, individual e en equipos cooperativos**
- ❑ **Cooperación entre os membros de cada equipo para superarse.**
- ❑ **Relacións de tutoría e desempeño de roles.**
- ❑ **Avaliación do profesor: individual e en grupo.**
- ❑ **Autoavaliación individual e de grupo.**

Distribución nos equipos

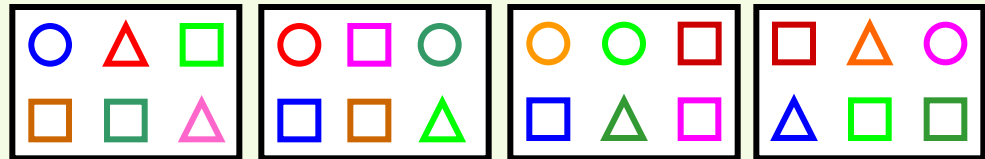
EQUIPOS DE BASE:

- Estables
- Heteroxéneos

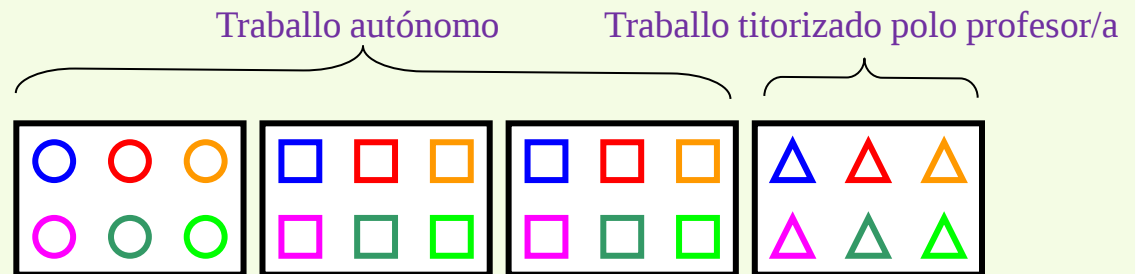
EQUIPOS DE EXPERTOS:

- Non estables
- Heteroxéneos ou non

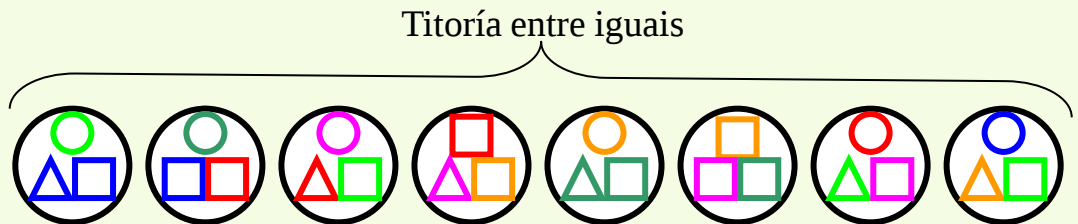
EQUIPOS ESPORÁDICOS:

- Non estables
- Homoxéneos

EQUIPOS ESPORÁDICOS:

- Non estables
- Heteroxéneos

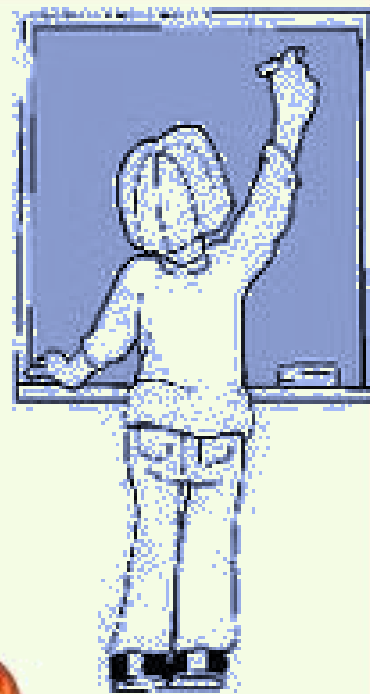
“Equipo Cooperativo ⇔ Comunidade de Aprendizaxe”

- ❑ Participación equitativa.
- ❑ Interacción simultánea (cara a cara).
- ❑ Axuda mutua.
- ❑ Interdependencia positiva.
- ❑ Responsabilidade compartida.
- ❑ Heteroxeneidade e diversidade.
- ❑ Desenvolvemento de habilidades sociais e de grupo.
- ❑ Reflexións individuais e de grupo.
- ❑ Valoracións individuais e de grupo

OBXECTIVOS INICIAIS

- ❑ Encontrar formas de responder a diferentes necesidades e distintos ritmos de aprendizaxe.
- ❑ Motivar ao alumnado.
- ❑ Facilitar a participación de todos/as.
- ❑ Novas formas de introducir contidos.
- ❑ Traballar as CC.BB.
- ❑ Dinamizar as aulas

PRINCIPAIS DIFICULTADES

- ❖ Custa romper coas inercias.
- ❖ O alumnado e o profesorado necesitan preparación para traballar en equipo.
- ❖ Falta de estratexias de observación e de avaliación das relacións interpersoais, e de xestión de conflitos.
- ❖ Supón unha estrutura organizativa da aula diferente.
- ❖ As rateos elevadas dificultan a experiencia.
- ❖ Impresión de falta de control e inseguridade tanto no docente como no alumnado, ata que esta forma de ensinar e aprender vólvese cotiá.
- ❖ A propia organización dos centros de secundaria.

CAMBIOS NO ALUMNADO

- Todos aportan.
- Máis alumnos/as acadan os mínimos.
- Aumento das HHSS e da comunicación.
- Autonomía na resolución de conflitos.
- Diminución das problemáticas disruptivas.
- Maior participación nas clases.
- Inclusión dos ACNEAE.
- Adaptacións máis acordes coas UD do grupo.
- Máis apoios dentro da aula.
- Maior interese ao gañar protagonismo.
- Afloran dificultades antes invisibles.
- Aprendizaxe de CCBB.
- Verbalización das dificultades.
- Respecto cara aos ritmos, dificultades, matices, ...
- Adquisición de estratexias de planificación, organización, disciplina, ...
- Enriquecemento das respostas.

CAMBIOS NO PROFESORADO

- Visión diferente do alumnado.
- Máis tempo para dedicar aos alumnos/as con dificultades.
- Relacións máis próximas alumnado – profesorado.
- Maior coordinación a nivel de departamento.
- Revisións curriculares.
- Relacións interdepartamentais.
- Ruptura de esquemas mentais (cuestiónanse aspectos que antes non se cuestionaban).
- Necesidade de formación noutros aspectos.

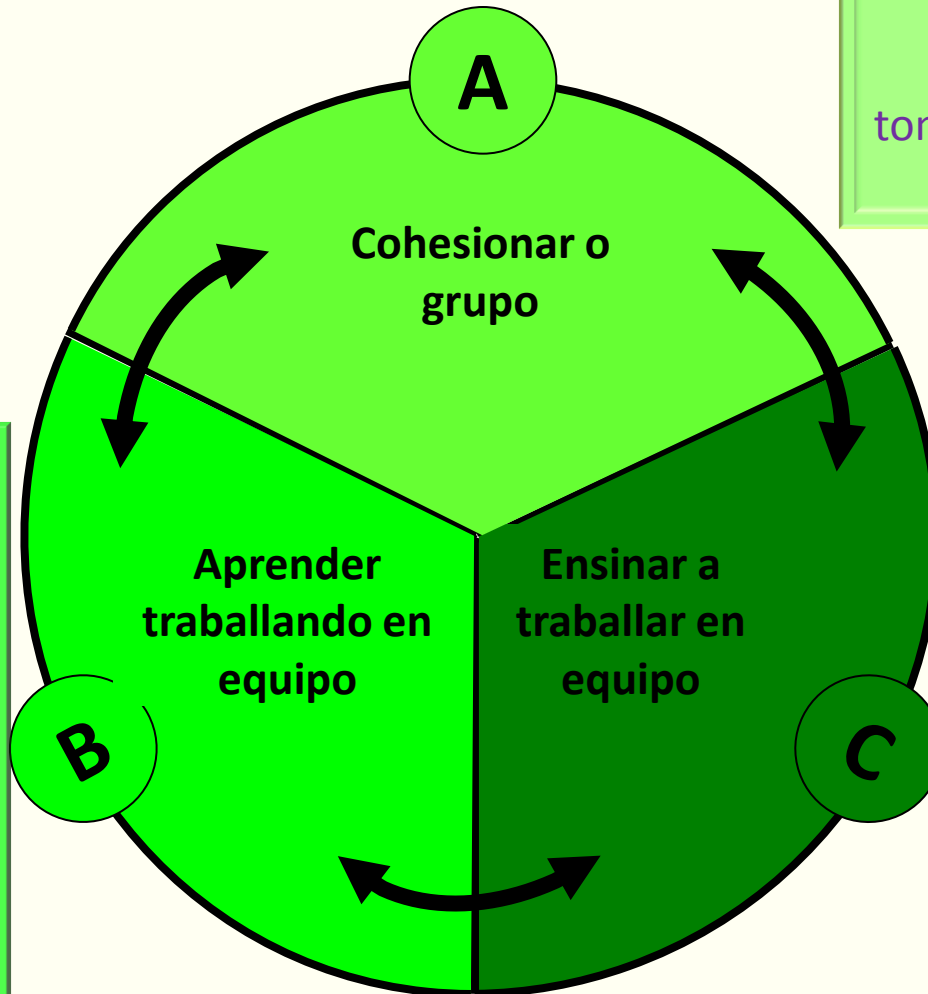
CAMBIOS NO CENTRO

- O AC figura en todos os documentos.
- Elaboración de normas básicas de convivencia entre todo o profesorado de 1º y 2º ESO.
- Mesmo alumnado e titor/a nos grupos de 1º-2º da ESO.
- Inclúese o traballo en equipo como criterio de avaliación.
- Realización de exames cooperativos.
- Mellora da convivencia.

ÁMBITOS QUE SE TRABALLAN

Dinámicas para “formar grupo”: coñecerse, cooperar, tomar decisións, chegar a consensos...

•Dinámicas cooperativas simples
•Dinámicas cooperativas complexas (Técnicas cooperativas)

Organizar os equipos, distribuír funcións, planificar o traballo, ensinar habilidades sociais...

COHESIONAR OS GRUPOS

“Ámbito A”

ÁMBITO A

DINÁMICAS DE COHESIÓN

Capacitan para o traballo en Equipo.

Desenvolven valores/contidos/destrezas cooperativas.

DINÁMICAS DE COHESIÓN

Non se circunscriben a un período de tempo.

Non incorporan contidos curriculares de área.

Quen fai as
dinámicas?:

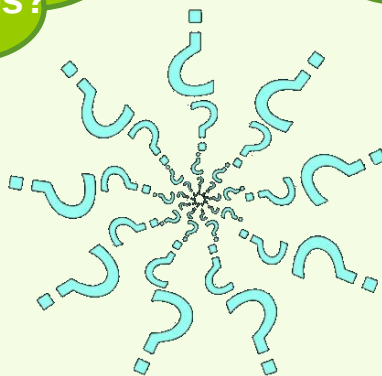
- O/a titor/a
- Os/as profesores/as

Cando/Onde imos cohesionar?:

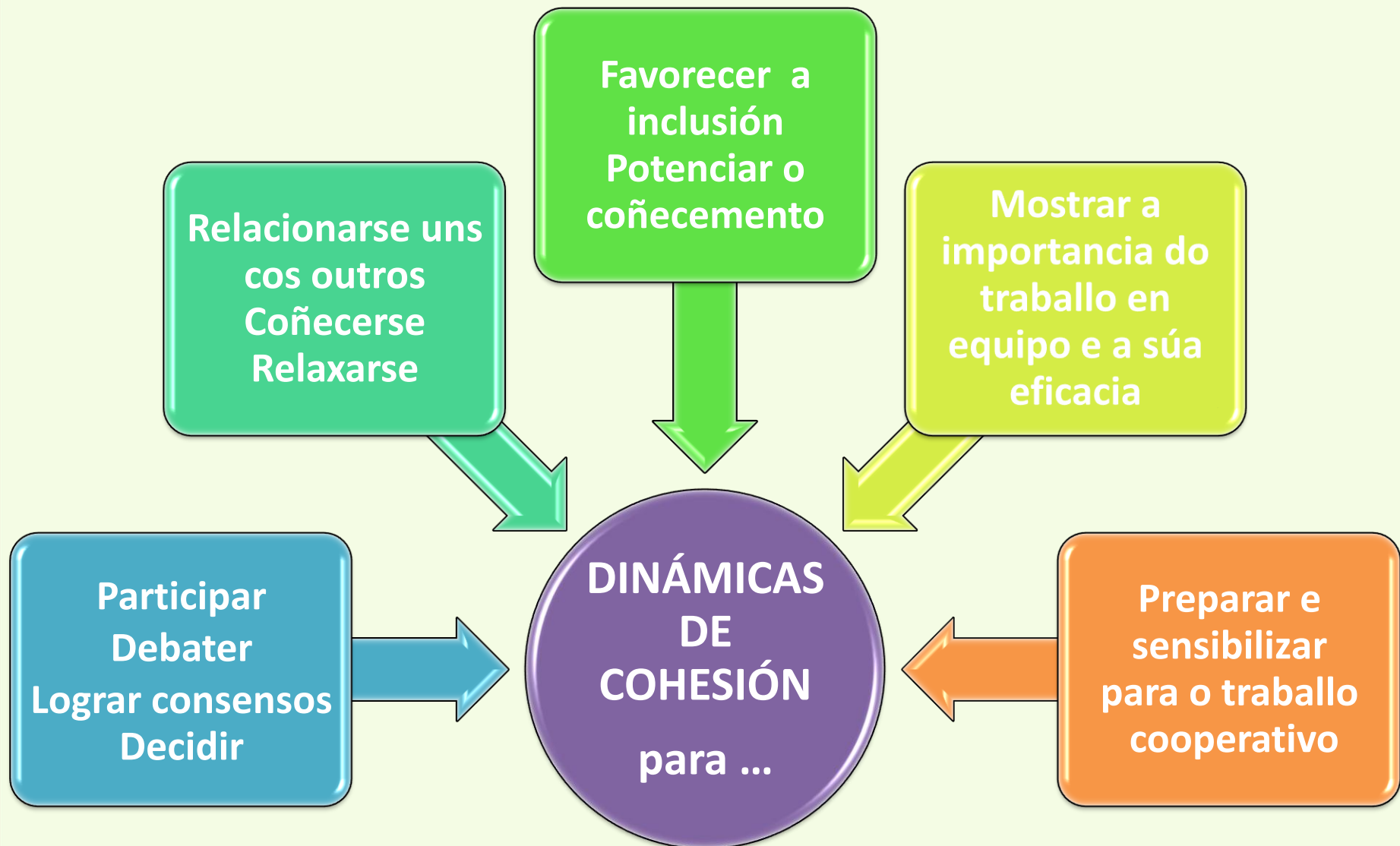
- Nas titorías
- Nas sesións das materias

Cohesionar Grupos?
ou
Cohesionar Equipos?

Para que cohesionar?
Cales son as finalidades?

DINÁMICAS DE COHESIÓN

CURSO 2010-2011

Cohesionamos os Grupos

■ O grupo nominal

■ A pelota

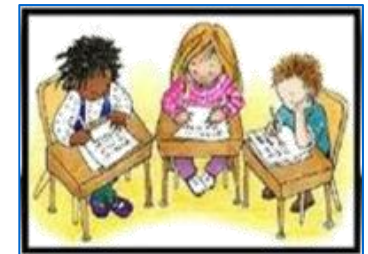
■ Mundo de cores

■ O branco e a diana

■ A maleta

Aprendizaxe Cooperativa no IES Pino Manso

CURSO 2011-2012

Ampliamos Dinámicas Cohesión – Adaptacións de Dinámicas

1º ESO

A maleta
A pelota
A tea de araña
Páxinas Amarelas
A illa
Entrevista exprés
A Terra azul

2º ESO

Grupo Nominal
Páxinas amarelas
A tea de araña
Coñecémonos ben
O xogo da NASA
A miña profesión favorita

3º ESO

Adaptación da maleta
Páxinas Amarelas
A pelota
Mundo de cores (adaptación)

4º ESO

Opinións enfrontadas
O branco e a diana
A maleta

1º BACH

Adaptación da maleta
Páxinas Amarelas
A maleta
Grupo Nominal

ACTIVIDADES PARA A TITORIA :

PRIMERO TRIMESTRE CURSO 2012- 2013

Mes	Contido	1º ESO	2º ESO	3º ESO	4º ESO
SETEMBRO	Presentación	A pelota	A tea de araña	Eu son ...	A tarxeta de visita que encontrou o detective
	Coñecemento	Entrevista expresa	Páxinas Amarelas	Que sabe de ...	O libro da vida
OUTUBRO	Dereitos e deberes	Actuacións concretas para cada dereito e deber	Dereitos que non se poden gozar. Folio xiratorio.	Resolución d un caso sobre os dereitos do alumnado coa Estrutura 1-2-4.	Normas de funcionamento do centro. Estrutura 1-2-4 para o tratamento das medidas correctivas máis adecuadas.
	Normas de convivencia	Grupo nominal para a elaboración das normas de clase.	Turbillón de ideas para elaborar as normas de funcionamento da clase.	O xogo das palabras para a escritura dunha carta sobre condutas contrarias ás normas de convivencia do alumnado.	Normas de convivencia da aula. Dinámica A bola de neve para o establecemento das normas da aula.
	Elección do delegado/a	Opinións enfrontadas para reflexionar sobre as características dos delegados/as.	Grupo nominal para decidir as características e funcións dos delegados/as.	Grupo nominal para reflexionar sobre as características dos delegados/as.	Lectura compartida: catro tipos de delegados. Folio xiratorio. Tarefas que debe realizar un delegado/a.
	Aprender a estudar	Lugar de estudo (estudo dun caso). Grupo nominal.	Mellor entre todos para chegar a descubrir trucos para estudar mellor.	Lapis ao centro para reflexionar sobre aspectos de organización. Cómo estudo. Autoconecemento.	Aprender a planificarse: tempo que dedico as tarefas na casa. Estrutura 1-2-4.
		Horario de estudo. A bola de neve.			

ACTIVIDADES PARA A TITORIA : PRIMERO TRIMESTRE CURSO 2012- 2013

Mes	Contido	1º ESO	2º ESO	3º ESO	4º ESO
NOVEMBRO	Cooperación	A Terra azul	O equipo de Manuel	O xogo da Nasa	O barco que se afunde
	Somos un equipo	Estrutura 1-2-4: que non podemos facer cando xogamos ao fútbol. Grupo nominal: normas equipos 1º ESO . Obxectivos e compromisos Dinámica Quen son. Elaboración do primeiro Plan de Equipo.	A bola de neve Normas do equipo 2º ESO.	1-2-4 e Grupo nominal Normas dos equipos 3º ESO	Turbillón de ideas Normas dos equipos deportivos. Grupo nominal Normas equipos 4º ESO.
	Comunicación	Expresión verbal e non verbal. Folio xiratorio: interpretación dunha frase.	Aprendendo a escoitarse. Dinámica: A viaxe da mensaxe.	Mensaxes en primeira persoa. Lapis ao centro: transformamos mensaxes en segunda persoa a primeira persoa.	Estilos de comunicación: asertivos, pasivos e agresivos. Folio xiratorio: clasificación de respostas.
DECEMBRO	Aprender a estudar	Estratexias de comprensión lectora.	Aprendemos a esquematizar.	Técnicas de memorización.	Modos de estudar segundo o tipo de exame.
	Cohesión de equipos	Dinámica Pegada de mans.	Dinámica O abanico.	Dinámica Tres verdades e unha mentira.	Dinámica O bazar.
	Resolución de conflitos	Estudo do caso de Tomás. Estrutura 1-2-4	Estudo do caso: ir en contra das normas da clase.	Que conflito hai? Lapis ao centro	Elixe a mellor solución. Estrutura 1-2-4

EXPERIENCIAS DE DINÁMICAS DE COHESIÓN

- 1-2-4
- Parada de 3 minutos
- O número
- Os catro sabios
- Mapa conceptual a catro bandas
- Lapis ao medio
- O xogo das palabras
- Mapa conceptual mud
- Lectura compartida
- As páxinas amarelas

**Para a
cooperar**

- O equipo de Manolo
- O xogo da NASA

**Para a
motivar**

**Para
participar e
consensuar**

**Para
interaccionar
e coñecerse
mutuamente**

- A pelota
- A entrevista
- A maleta
- O branco e a diana
- Círculo de amigos

- O grupo nominal
- As dúas columnas

Manuel

COÑECÉMONOS BEN

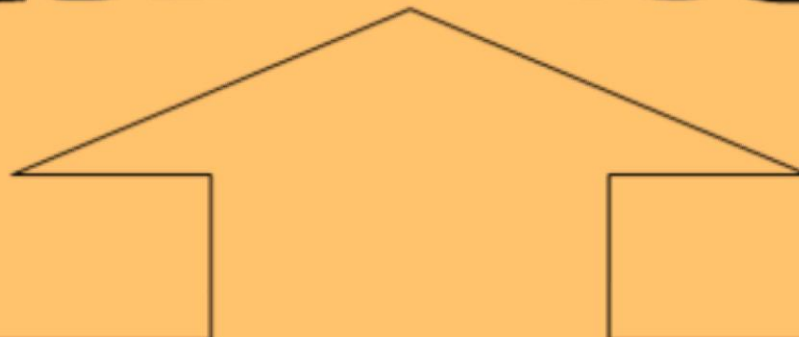
Alumnos/as de 2º ESO
Dan resposta a un cuestionario e
debuxan a súa imaxe coas letras
do nome.

- **Cobren de forma individual un pequeno cuestionario sobre aspectos relativos a eles mesmos e sobre a forma de relacionarse cos demais.**
- **Debuxan unha imaxe de si mesmos/as, xogando coas letras do seu nome.**
- **Barállanse as fichas cubertas e entréganse ao chou aos alumnos/as que van presentar parte da información (e o debuxo) ao resto da clase.**
- **Terán que adiviñar a quen corresponden.**

ASPECTOS CLAVE: Imaxe de si mesmos / Creatividade

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTAME AO GRUPO

O meu nome é

e gústame que me chamen

Teño anos.

A miña cualidade principal é

O meu principal defecto é

O que máis me gusta dos demais é

O que menos me gusta dos demais é

Creo que son bo/a en

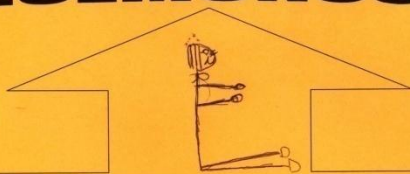
Creo que son malo/a en

A miña afición favorita é

Gustaríame traballar de

NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTÓME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño trece anos.
 A miña cualidade principal é que soy buena persona
 O meu principal defecto é que soy muy impaciente
 O que máis me gusta dos demais é que me alegro el día y me hacen sin
 O que menos me gusta dos demais é que me mentan
 Creo que son bo/a en hacer fotos
 Creo que son malo/a en los deportes
 A miña afición favorita é la fotografía
 Gustaríame traballar de biólogo o de fotógrafo

NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTÓME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 13 anos.
 A miña cualidade principal é socialable
 O meu principal defecto é que soy muy vaga (ausces)
 O que máis me gusta dos demais é que sean graciosos y buenas personas
 O que menos me gusta dos demais é que sean gordos y mentirosos
 Creo que son bo/a en Música
 Creo que son malo/a en dibujando
 A miña afición favorita é música
 Gustaríame traballar de No lo tengo muy claro, pero por ahora iría por la música

NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTÓME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 13 anos.
 A miña cualidade principal é mentar en burla
 O meu principal defecto é mentar
 O que máis me gusta dos demais é que secan boas persoas
 O que menos me gusta dos demais é que secan desagradables
 Creo que son bo/a en ridículo
 Creo que son malo/a en baloncesto
 A miña afición favorita é facer entos de ciclismo
 Gustaríame traballar de Mecánica

NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTÓME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 13 anos.
 A miña cualidade principal é a inxenia deportiva
 O meu principal defecto é a cabeceira, estravertido
 O que máis me gusta dos demais é ?
 O que menos me gusta dos demais é ?
 Creo que son bo/a en nos deportes, e traballo técnico, fotografía e informática
 Creo que son malo/a en traballo de pensar
 A miña afición favorita é xogar ao baloncesto, os videoxogos, e o ordenador e a música
 Gustaríame traballar de fotógrafo

NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTOME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 14 anos.
 A miña cualidade principal é que son interesante
 O meu principal defecto é que son moi pegado coas pernas
 O que máis me gusta dos demais é que se porten ben comigo
 O que menos me gusta dos demais é que teñan o fixo ao chan
 Creo que son bo/a en estudar
 Creo que son malo/a en xogar ao rugby
 A miña afición favorita é xogar ao hóckey
 Gustaríame traballar de inxenheiro
 NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTOME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 13 anos.
 A miña cualidade principal é entusiasta
 O meu principal defecto é que con algunhas situacións me pón moi nervoso
 O que máis me gusta dos demais é que sexan divertidos e animados
 O que menos me gusta dos demais é que sexan pesimistas
 Creo que son bo/a en estudar
 Creo que son malo/a en deportes
 A miña afición favorita é a música
 Gustaríame traballar de profesor ou médico
 NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTOME AO GRUPO

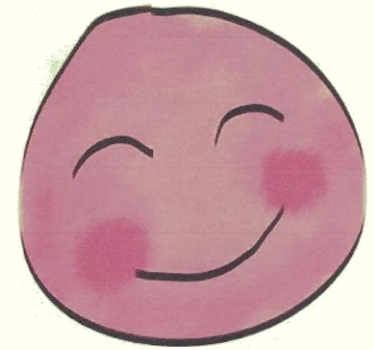
O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 16 anos.
 A miña cualidade principal é que soy moi amigo de mis amigos
 O meu principal defecto é que se coño coa xente moitas veces
 O que máis me gusta dos demais é que non se levan bríos que non dirubas
 O que menos me gusta dos demais é que se van de malas pensando
 Creo que son bo/a en matemáticas
 Creo que son malo/a en baloncesto
 A miña afición favorita é o fútbol
 Gustaríame traballar de futbolista
 NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

COÑECÉMONOS BEN

PRESENTOME AO GRUPO

O meu nome é
 e gústame que me chamen
 Teño 13 anos.
 A miña cualidade principal é que son moi sincero
 O meu principal defecto é que son moi tímido
 O que máis me gusta dos demais é que se levan sinceros
 O que menos me gusta dos demais é que mentan
 Creo que son bo/a en matemáticas
 Creo que son malo/a en que son moi pesimista
 A miña afición favorita é ler
 Gustaríame traballar de psicólogo ou forense
 NOTA: Na frecha da cabeceira, debuxa unha imaxe da túa cara xogando coas iniciais do teu nome

A TARXETA DE VISITA QUE ATOPOU O DETECTIVE

**Alumnos/as de 4º ESO PDC II
Elaboran unha ficha persoal e
participan nun torneo-adiviñanza.**

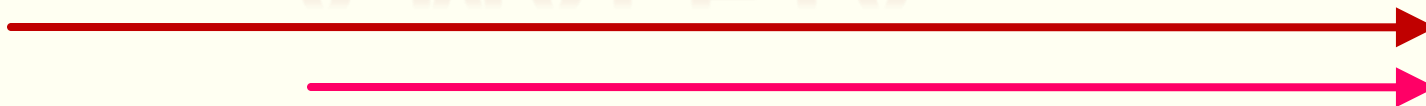
- Os/as alumnos/as cobren unha tarxeta na que deixan constancia de datos relativos á súa forma de ser e as súas preferencias e afeccións.
- Unha vez cubertas, o profesor/a as recolle e as baralla, extraendo unha ao chou.
- Os equipos base poden facer ata un máximo de tres preguntas (resposta SI/NON) para tentar adiviñar a quen corresponde. Se non o conseguen, perden a rolda que pasa aos outros equipos.

ASPECTOS CLAVE: Coñecerse/Darse a coñecer/Crear Empatía

A MALETA

A MALETA

**Alumnos/as de 2º ESO
Traen tres obxectos.
Falan sobre eles.**

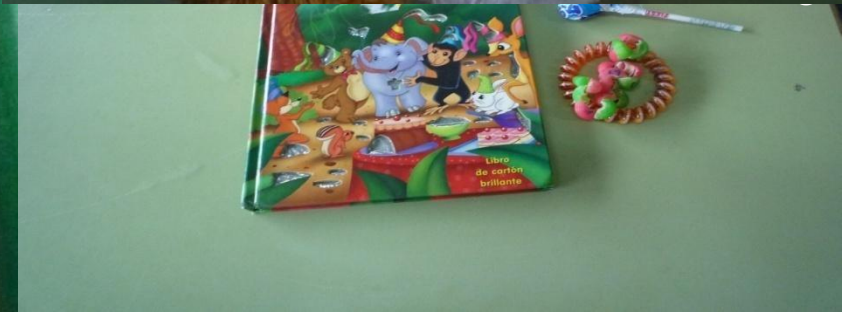

● Os/as alumnos/as traen na mochila tres obxectos que teñan para eles un significado especial.

● Mostran os obxectos aos compañeiros/as argumentando os motivos da súa escoleita.

● Dialogan cos compañeiros para explicar a importancia e significado que teñen para eles eses obxectos, e as emocións que lles suscitan.

ASPECTOS CLAVE: Darse a coñecer/Manifestar o que importa/Falar das emocións.

Outras Experiencias Semellantes

A Maleta (2º ESO)

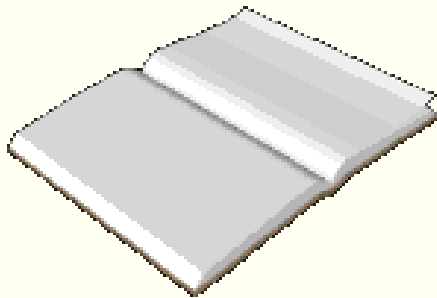

O Libro da Vida (1º Bach e 4º ESO)

O LIBRO DA VIDA

(Adaptación da maleta)

La televisión, aunque parezca un objeto de difusión, tiene un gran poder sobre la gente, y es el más poderoso. A través de ella se transmite todo tipo de información y se crea una imagen de la vida que puede ser muy diferente a la realidad. Por eso, es importante tener en cuenta que la televisión es un medio de comunicación que puede ser muy poderoso.

Vida y Amor

Existen dos cosas en la "abstracción de la vida" como se puede decir, pero una de las cosas más importantes. Una de ellas es la vida misma, y la otra es el amor. En la vida, hay muchas cosas que pueden hacer que la vida sea más interesante y más divertida.

EL LIBRO DE LA VIDA

1. Cuando estás en la vida...

...no sabes porque has nacido y no sabes para que has nacido. Pero, cuando estás en la vida, sabes que has nacido para vivir y para amar. Y es en este momento cuando debes vivir y amar.

Como que la vida es una aventura, una aventura que se vive en cada momento. Y es en este momento cuando debes vivir y amar. Y es en este momento cuando debes vivir y amar.

La vida es una aventura, una aventura que se vive en cada momento. Y es en este momento cuando debes vivir y amar. Y es en este momento cuando debes vivir y amar.

LA CAMISETA

La camiseta es un objeto muy común, pero también es un objeto muy importante. Es el objeto que nos cubre y nos protege. Es el objeto que nos hace sentir cómodos y seguros. Es el objeto que nos hace sentir que somos parte de un grupo.

EL MI VIDA

A TÁBOA DE 4º ESO

(Adaptación da maleta)

Alumnos/as de 4º ESO cobren unha ficha relativa a aspectos persoais significativos e a presentan aos seus compañeiros/as.

 Néstor Sutil Vecino SOY: Perfeccionista	COMPETENCIA: Ciencias (Biología/Física y Química/Matemáticas). DIFICULTAD: Le afectaba demasiado todo lo que le decían. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Nerea) Aporta entretenimiento a las clases.	 Julia Estévez Carballal SOY: Introversa	COMPETENCIA: Respetar a los compañeros. DIFICULTAD: Matemáticas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Carla) Aporta serenidad a la clase.
 Carla Estévez Varela SOY: Reservada	COMPETENCIA: Memorizo con facilidad. DIFICULTAD: Mala presentación. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Borja) Aporta personalidad.	 Miguel Crespo Pazos SOY: Tranquilo	COMPETENCIA: Inglés. DIFICULTAD: Atender (despistado). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Julia) Facilidad para ayudar.

Escribe un calificativo que defina o aspecto máis relevante da túa personalidade:

En que aspectos da convivencia ou da actividade académica tiveches éxito dende que chegaches ao Centro:

En cales outros aspectos (académicos ou de convivencia) pensas que estas a ter dificultades:

Menciona que cualidade positiva pode aportar no traballo en grupo o/a compañeiro/a que segue na lista:

APRENDIZAJE COOPERATIVO: Actividades para cohesionar el grupo. LA MALETA: "La Tabla del Grupo 4º ESO A"			
 Profesora: Mª José E. López Novo SOY: Curiosa	COMPETENCIA: Laboratorio. DIFICULTAD: Tenaz (terca). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Maika/Titora) Muy responsable.	 Silvia Novás Rodríguez SOY: Divertida	COMPETENCIA: Orden (todo en su sitio). DIFICULTAD: Afrontar los nervios (examen, hablar ante la gente). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Raquel) Ayudar en Matemáticas y Biología.
 Ana Costo Pereiro SOY: Responsable	COMPETENCIA: Hacer amistades. DIFICULTAD: Matemáticas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Miguel) Compañero/ ayuda/gracioso.	 Raquel Otero Fernández SOY: Timida	COMPETENCIA: Matemáticas (son un reto). DIFICULTAD: Hablar o exponer delante de mucha gente. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Cristina) Abierta, sincera, se relaciona con todos.
 Miguel Crespo Pazos SOY: Tranquilo	COMPETENCIA: Inglés. DIFICULTAD: Atender (despistado). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Julia) Facilidad para ayudar.	 Mª Cristina Pérez Díaz SOY: Impulsiva	COMPETENCIA: Relacionarse. DIFICULTAD: Desordenar al estudiar. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Lara) Alegre y amable.
 Julia Estévez Carballal SOY: Introversa	COMPETENCIA: Respetar a los compañeros. DIFICULTAD: Matemáticas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Carla) Aporta serenidad a la clase.	 Lara Pidrabuena Represas SOY: Responsable	COMPETENCIA: Escribir (premios). DIFICULTAD: Trabajos de Tecnología (impaciente y perfeccionista). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (José) Muy bueno en Tecnología y Matemáticas.
 Carla Estévez Varela SOY: Reservada	COMPETENCIA: Memorizo con facilidad. DIFICULTAD: Mala presentación. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Borja) Aporta personalidad.	 José Rodríguez Álvarez SOY: Responsable	COMPETENCIA: Tecnología y Matemáticas. DIFICULTAD: Relacionarse. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Tania) Aporta entretenimiento.
 Borja González Bolado SOY: Despistado	COMPETENCIA: Geografía/Historia. DIFICULTAD: Desorganizado/Matemáticas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Sara L.) Siempre dispuesta a ayudar.	 Tania Sanluis Landin SOY: Realista	COMPETENCIA: Adaptarse bien a los cambios. DIFICULTAD: Obedecer (siempre digo la última palabra). CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Néstor) Aporta serenidad.
 Sara Lago Rodríguez SOY: Timida	COMPETENCIA: Matemáticas. DIFICULTAD: Respetar algunas normas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Laura) Responsable, hace ameno el trabajo.	 Néstor Sutil Vecino SOY: Perfeccionista	COMPETENCIA: Ciencias (Biología/Física y Química/Matemáticas). DIFICULTAD: Le afectaba demasiado todo lo que le decían. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Nerea) Aporta entretenimiento a las clases.
 Laura Lorenzo Vidal SOY: Cabazota	COMPETENCIA: Biología. DIFICULTAD: Distribuir el tiempo/Agobiarse. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Desiree) Sinceridad.	 Nerea Ucha Sousa SOY: Sincera	COMPETENCIA: Llevarse bien con los amigos. DIFICULTAD: Trabajar con gente con la que no simpatizo. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Sara V) Creatividad.
 Desiree Nieto Ferreira SOY: Terca	COMPETENCIA: Cumplir las normas. DIFICULTAD: Resultar agradable a todos. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Silvia) Alegre y divertida.	 Sara Vázquez Edreira SOY: Alegre	COMPETENCIA: Siempre con una sonrisa en la cara. DIFICULTAD: Matemáticas. CUALIDAD COMPAÑERO/A: (Ana) Silencio, habla muy poquito.

ENTREVISTA EXPRÉS

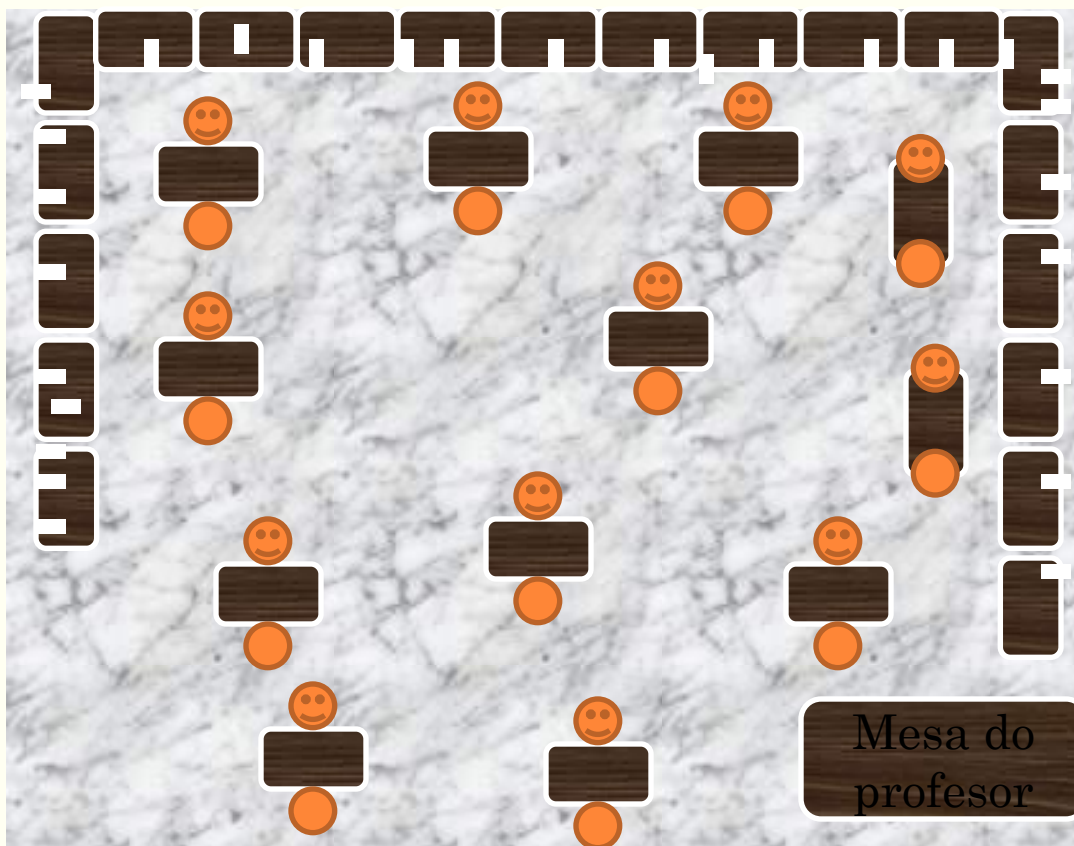
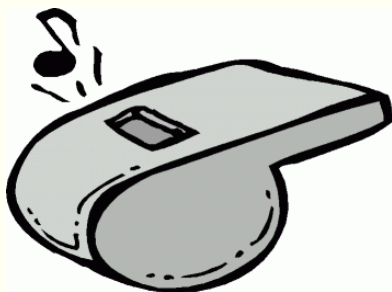
Alumnos/as de 1º ESO
Nun folio poñen con letra grande e decorado de forma rechamante o seu nome

NOME

- Sorteo inicial das parellas.
- Entrevista por parellas (3 min).
- Mudan de posto co aviso do silbato.
- Escriben nas follas de que falaron.

Colocase a aula

Control do tempo!

Expresión corporal!

Vocabulario!

TEMAS

COMUNICACIÓN?

Complicidade!

LRA – MLLR – OK – CLS

OF

le gusta el fútbol y practica el baloncesto,
le gusta el baloncesto y Suega por la tarde
le gusta el baloncesto y es muy maja

**Contrasta co do compañeiro,
parece que só falou de deportes
cos outros**

INS
AXO
ABH
LRA

le sorprendió que le cayera mal su hermana
y sin embargo ~~le ca~~ quiere un hermano
tiene 8 gatos / quiere mal a su hermana

AN

aron me sorprendio su forma de ser,
aron me sorprendio su forma de hablar

**Pode verse como as súas
entrevistas foron nun plano máis
emocional.**

NKO

Sorprendeme que casi nunca está con sus padres.

O seu profesor que peon lle case foi o de galego
Tiene 1 hermano y 1 hermana.

Que so tiempo libre no hace nada

Falou de cousas distintas con cada quen. Neste caso sorprende o rapaz que escribiu a primeira liña. Contrasta o seu comportamento disruptivo na aula con esta empatía que amosa e que fai explícita.

MLLR
OCR
CLS
SRA

IMN

Le gusta ir con sus amigos e sempre está feliz.

Entrevistase cos catro
compañeiros/as,
nembargante só un deles
escribe sobre ela.

N

CLS

JRG
OLF
IMN

Tiene 4 hermanos

Non sabía que xogaba a golf.

E: Negusta a mi

Conseguíu entrevistarse con
todos/as os alumnos/as
pero non puido escribir
nada do que tiñan falado.

AS PÁXINAS AMARELAS

**Alumnos/as de 2º ESO
Confeccionan unhas
“Páxinas Amarelas” de servizos
ofertados ao grupo.**

**Cada estudante vai ofertar algo que pode ensinar aos seus
compañeiros/as.**

**Pode tratarse de procedementos ou de aprendizaxes máis lúdicos
(cancións, xogos, etc.).**

Nos anuncios terá que figurar:

- ☐ O título do servizo ofertado.
- ☐ Unha descrición breve deste servizo.
- ☐ Un pequeno debuxo ou ilustración.
- ☐ O nome do estudante que oferta o servizo.
- ☐ Onde o vai ofertar.
- ☐ Cando o vai ofertar.

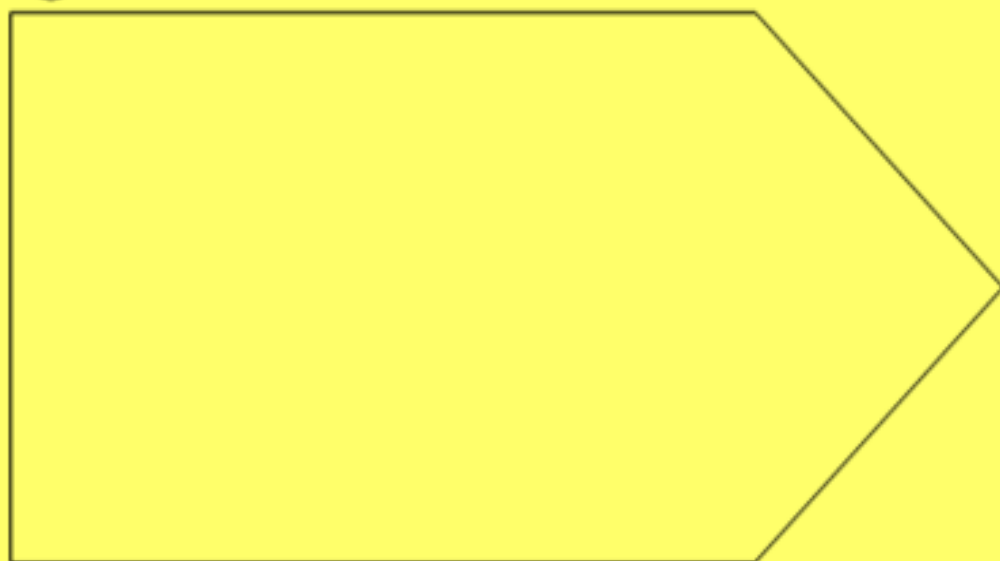
ASPECTOS CLAVE:

Todos sabemos facer cousas que podemos ofertar aos demais.

Todos podemos necesitar dos servizos que nos poida ofertar outra persoa.

Título do servizo

Descrición breve do servizo / Condicións / Horario

Debuxo ou ilustración

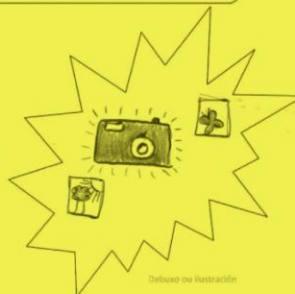
Detos do anunciante ou prestador do servizo

El mágico mundo de la ... FOTOGRAFÍA

Título do servizo

¿Quieres aprender a usar la cámara?
¿Quieres mejorar los fotos?
¿Pues a qué esperas? ¡Adéntrate en nuestro mundo! ¡Aprenderás a ver el mundo de otra forma!

Lo centro, no tempo de lecer.

Debuxo ou ilustración

Descrición breve do servizo / Condicións / Horario

2º E.S.O A

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Clases de INGLÉS

Título do servizo

Horario: Lunes a Viernes

4:30 - 5:30

5:30 - 6:30

8:30 - 9:30

5€ la hora

!!! Clases de Inglés de 1 hora !!!

Material: Bolígrafo / Libreta / Tipex (opcional)

English class

Debuxo ou ilustración

Descrición breve do servizo / Condicións / Horario

O Porriño

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Raquetazo Limpio!

Título do servizo

Se ofrecen clases de tenis.
De 5 a 18 años.
Martes & viernes en las pistas
10:25/10:45 (1º recreo)

Debuxo ou ilustración

Descrición breve do servizo / Condicións / Horario

5555

2º ESO A

55555555

Datos do anunciante ou prestador do servizo

AJEDREZ SÓCALE PARTIDO A TU CABEZA

Título do servizo

- Enseño los movimientos del ajedrez.
- Enseño tácticas.
- Te enseño a terminar las partidas bastante rápido.
- Horarios: Miércoles y Viernes 2º recreo.
- Por favor, pedir cita previa.

Debuxo ou ilustración

Descrición breve do servizo / Condicións / Horario

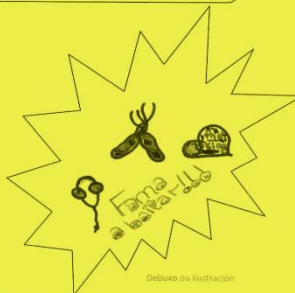
2º ESO D

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Clases de baile

Podemos el
ritmo en
todos los
pases

Se baila de todo: break, hip hop, ballet
etc., haremos mover tu cuerpo y
encenderemos todos tus sentidos.
Vosotros/as le pondreis ritmo y los
pases o la musica nos enseñará.

Descripción breve do servizo / Condicións / Horario

Dibuxo ou ilustración

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Via Relax

Axuda as persoas que teñen
moito estrés e necesitan unha
pouca de relaxación

AVISAR PARA ENTRAR

Cando falte algún profesor/a

Via relax

Descripción breve do servizo / Condicións / Horario

Dibuxo ou ilustración

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Club SCALEXTRIC Aso

Engáñate al Hobby que ha entor-
tenido a mucha gente durante más de
50 años!!!
Lunas: 18:00 a 19:00
Sábados: 18:00 a 19:00
dirección: Pórtula de Santo Añón
s.c.
traed vuestras coches si no os
entra!!!

Teléfono: 986330587

Descripción breve do servizo / Condicións / Horario

Dibuxo ou ilustración

Datos do anunciante ou prestador do servizo

LA PACIFICADORA

Si tienes algún conflicto y lo
quieres resolver pacíficamente, con-
táctame.

Horario: Martes, Miércoles y
Jueves de 18:05 a 19:45.

Descripción breve do servizo / Condicións / Horario

Dibuxo ou ilustración

Datos do anunciante ou prestador do servizo

Patricia Alonso Romero

O GRUPO NOMINAL

O GRUPO NOMINAL (Normas / Disciplina / Consensos)

O GRUPO NOMINAL

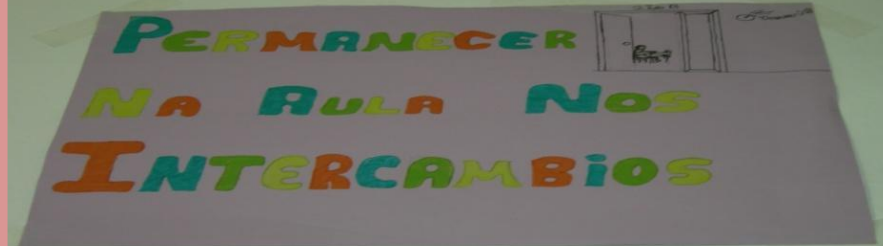
Útil para tomar decisións consensuadas sobre:

- ➔ Normas
- ➔ Disciplina
- ➔ Actividades grupais
- ➔ Cuestións que afecten a todo o grupo...

Aprendizaxe Cooperativa no IES Pino Manso

6. PERMANECER EN
SILENCIO EN CLASE
SALVO QUE O PERMITA
O PROFESOR.

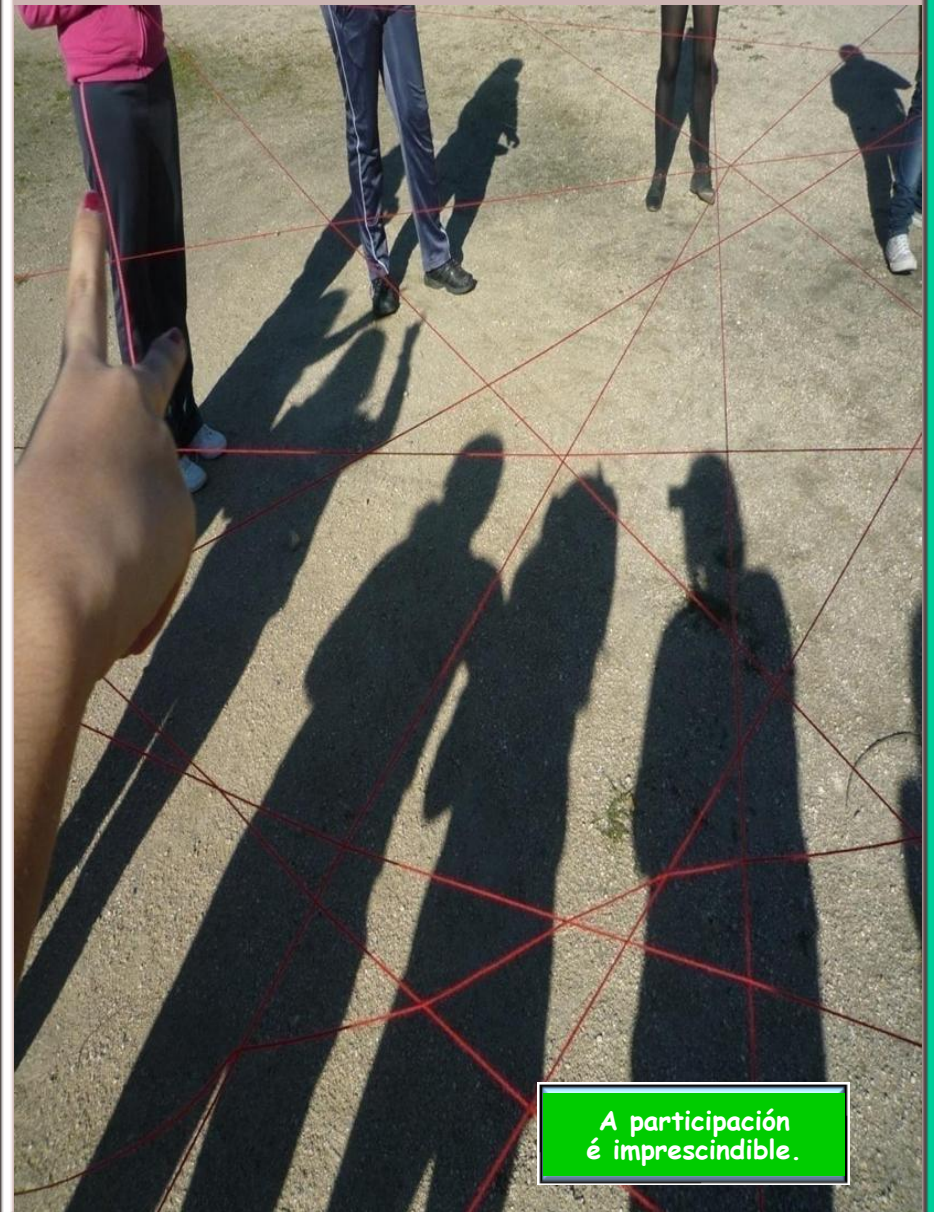

A TEA DE ARAÑA

VIEW DE VIEW

A TEA DE ARAÑA (Colaboración / Solidariedade / Implicación)

PEGADA DE MANS

A MIÑA PROFESIÓN FAVORITA

Outras experiencias para a cohesión

A miña profesión favorita (Importancia do traballo en Equipo)

Aquellas profesiones que te gustan y para las que tú consideres que estás cualificado

MIS PROFESIONES FAVORITAS

1. Elige tres profesiones (mejor que te gusten).
2. Indica las tres tareas fundamentales que hay que realizar en cada una de ellas.
3. Señala si tienes que trabajar en grupo o no para realizar las tareas.
4. Por parejas o grupos completa la tabla con dos profesiones más.
5. Indica en cuantas actividades tienes que trabajar en grupo y en cuantas no.

PROFESIÓN	TAREAS	GRUPO (SI/NO)
1.	• • •	• • •
2.	• • •	• • •
3.	• • •	• • •
4.	• • •	• • •
5.	• • •	• • •

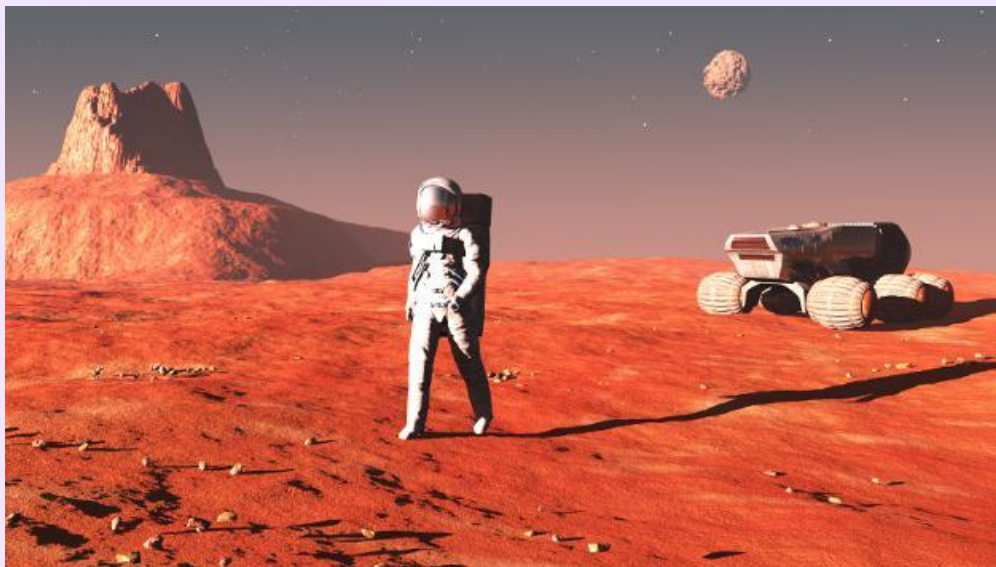

TOTAL TAREAS INDIVIDUALES:

TOTAL TAREAS EN GRUPO:

O XOGO DA NASA

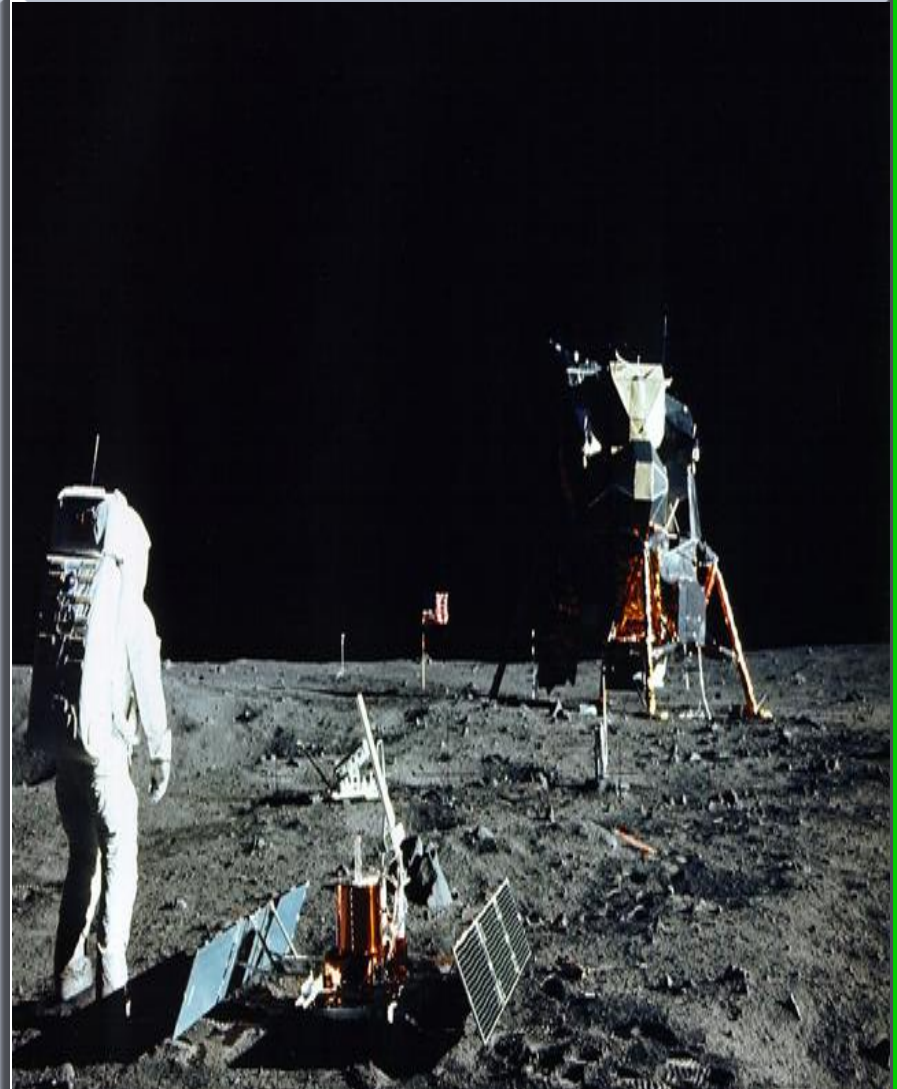

Aprendizaxe Cooperativa no IES Pino Manso

Outras experiencias para a cohesión

O xogo da NASA (Importancia/Eficacia da solución de Equipo – Necesidade de consenso)

Artículo	Tu orden de prioridad	Puntos de error	Orden de prioridad de la NASA	Orden de prioridad del grupo	Puntos de error
Caja de cerillos					
Alimento concentrado					
50 pies de cuerda de nylon					
Paracaídas de seda					
Unidad portátil de calefacción operada con energía solar					
Dos pistolas calibre 45					
Una caja de leche deshidratada					
Tres tanques de oxígeno de 100 libras					
Mapa estelar (de la constelación de la Luna)					
Bote auto-inflable					
Brújula magnética					
Cinco galones de agua					
Bengalas luminosas					
Jeringas de equipo de primeros auxilios					
Receptor-transmisor FM operado con energía solar					

Habilidades e destrezas para o traballo cooperativo

Interpersoais

- Tolerancia
- Responsabilidade
- Respecto
- Diálogo
- Reflexión
- Negociación
- Solidariedade
- Comunicación
- Asertividade
- Empatía
- Xestión de conflitos

Intrapersoais

- Autocontrol
- Motivación
- Resiliencia
- Autoestima
- Estilo atribucional
- Autocoñecemento

APRENDER TRABALLANDO EN EQUIPO

“Ámbito B”

CONTINÚA →